

De oudste Gemeentescholen te Knokke 1830-1930

Danny Lannoy

Het oudste schooltje van Knokke bij de Margarethakerk. Op de achtergrond Lievens' molen en de tweewoonst van Vermeille langs de Kerkstraat.

Gaston Van Steene (*1) schreef in zijn 'Schets der Geschiedenis van het Lager Onderwijs te Knocke 1830-1930:

'Knocke was omstreeks 1830 een nederig, verlaten en afgelegen dorpje, gelegen in de N-O hoek van West-Vlaanderen dat een bevolking tussen 900 en 1000 zielen telde, uitsluitend levend van wat landbouwbedrijf, strand- en duinroof, dat die inwoners zeer onwetend, bijgelo(o)vig en ongeletterd waren bij gebreke aan degelijk ingericht onderwijs...'

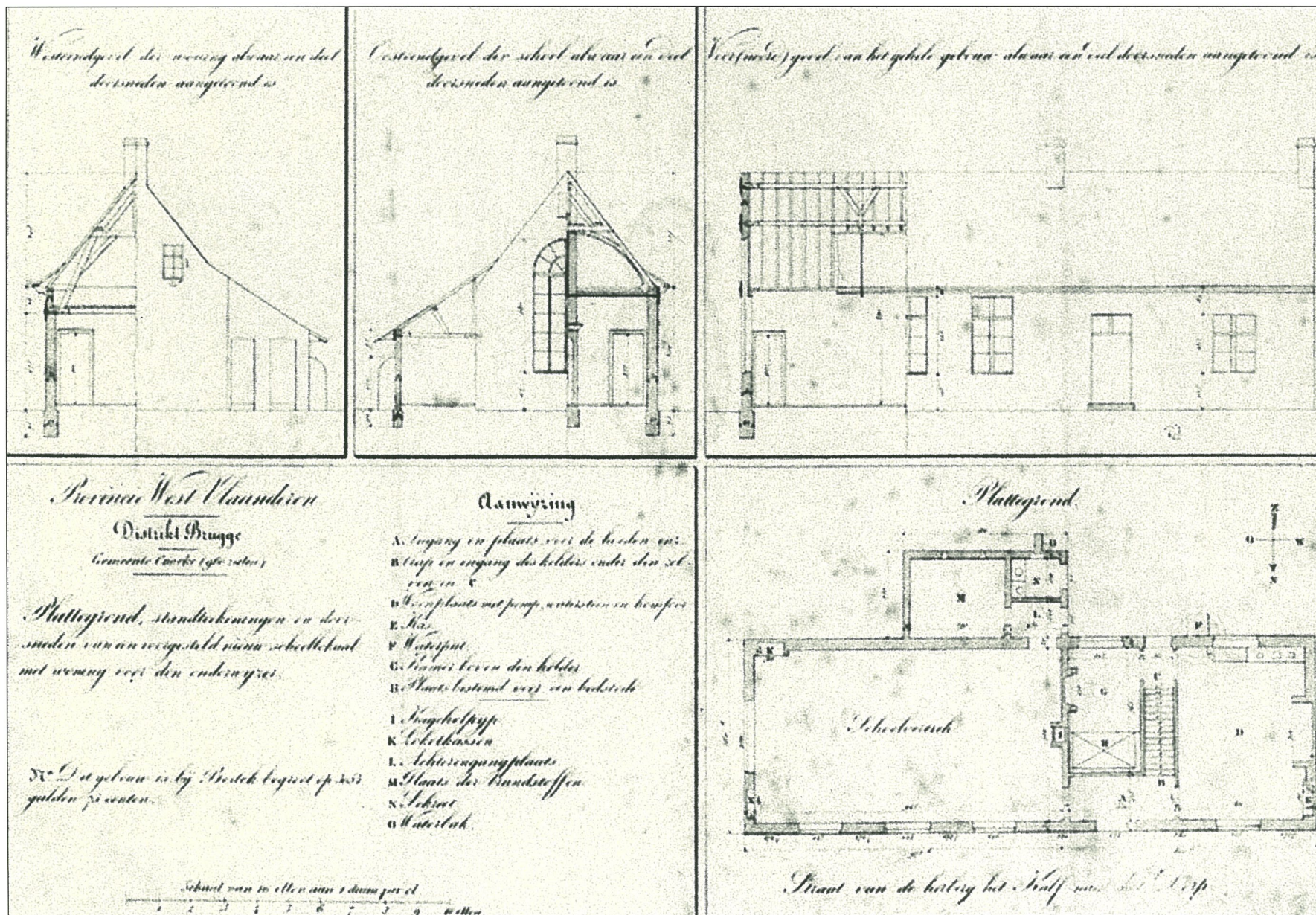
En dat was geen leugen. Degelijk onderwijs was belangrijk voor de aankomende jeugd.

Omstreeks 1830 gaf één enkele onderwijzer onderricht aan jongens en meisjes; de arme kinderen genoten gratis onderwijs. Een schoollokaal was er niet.

Sebastiaan Vervaecke gaf les in zijn eigen woning langs 'De Weg naar Zee'. De bouwvallige lage werkmanswoning stond aan de oostkant van het kerkje, met de voorgevel zuidgericht en had een deur en twee kleine ramen.

De gemeente werd van hogerhand aangespoord om een behoorlijk lokaal aan te schaffen.

In een zitting van de gemeenteraad van 27 april 1830 werd verwezen naar een decreet van 29 augustus 1826 waarin bepaald werd dat een krediet kon geopend worden bij het 'amortisatie syndicaat' van honderdduizend gulden. Daardoor konden gedeeltelijke voorschotten verstrekt worden om een nieuw schoollokaal te bouwen of een bestaande locatie te renoveren. De districtcommissaris schreef in oktober 1826 in zijn rapport : *'overwegende dat het Lager Onderwijs in deze gemeente in een zeer kwijnenden staat is bij gebreke aan een lokaal en dat het bestuur tegenwoordig eenen alderfavorabelsten grond heeft om daarop een gebouw te stellen, daartoe dienende, dat nochtans de weinige vermogens der Gemeente voor het oogenblik niet toelaten de daartoe noodige gelden uit hare eigen middelen tijdelijk genoeg te bezorgen en dat er dus redenen bestaan om gebruik te maken van het goedgunstig besluit van Z.M.; Besluit: Zijne Majesteit te smeecken opdat het hoogst denzelven*

Woonruimte der woning abruant van deel doorsneden aangegeven is

Voorbouw der school abruant van deel doorsneden aangegeven is

Voorbouw der school abruant van deel doorsneden aangegeven is

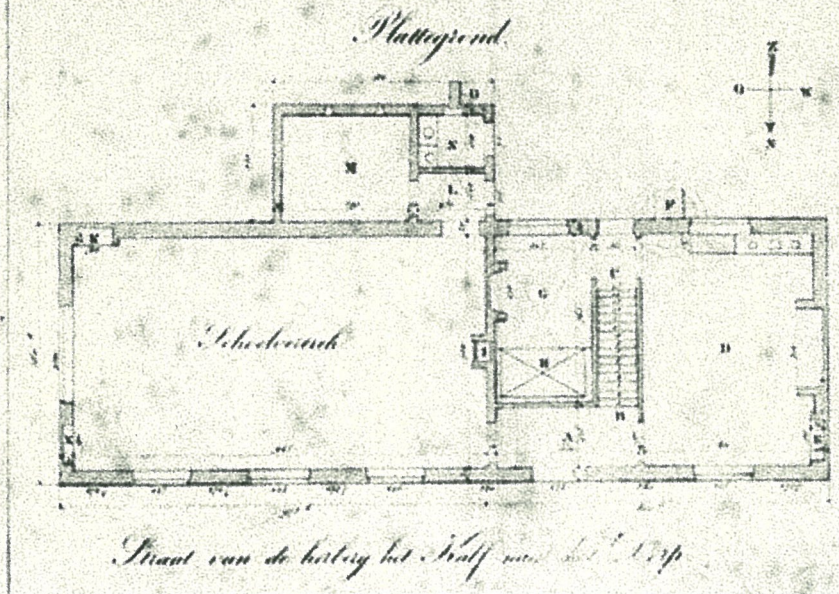
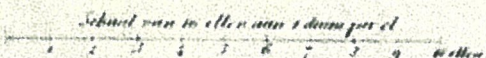
Provincie West Vlaanderen
District Brugge
Concreet (1878)

Plattegrond, standte(e)ningen en doorsneden van een voorgesteld nieuw schoollokaal met woning voor den onderwijzer.

De afmeting van het schooltje is op 2033 gulden 75 centen.

Aanwijzing

- A. Ingang en plaats voor de kinderen op
- B. Ingang en opening des hollens onder den schouw
- C. Schoorsteen met pomp, watersteen en heupen
- D. Kelder
- E. Waterput
- F. Kamer voor den hollens
- G. Plaats bestemd voor een kachtele
- H. Kachelruimte
- I. Kachelruimte
- J. Kachelruimte
- K. Kachelruimte
- L. Kachelruimte
- M. Kachelruimte
- N. Kachelruimte
- O. Kachelruimte

Plattegrond, standte(e)ningen en doorsneden van een voorgesteld nieuw schoollokaal met woning voor den onderwijzer. Het schooltje zou staan langs de 'Straat van de herberg het Kalf naar het Dorp'.

zoude gelieven aan deze gemeente ter zake voorschreven een voorschot toe te staan van zes honderd guldens'.

Een bestek werd door de Provinciale bouwmeester Pieter Buyck (*2) opgemaakt :

Schoollokaal: lengte 975 duimen, breedte 560, hoogte: afdrop 350, vorst 675 duimen.

Prijs: fl. 1625,95 (afdrop = kroonlijsthoogte)

Onderwijzerswoning : 1428 g. 80

Noodige meubelen met kachel: 200 guldens

Samen: 3254,75 guldens.

Maar spijtig genoeg voor Knokke bleef dit mooie project enkel bij plannen want de Omwenteling van 1830 strooide roet in het eten.

Op 8 oktober 1843 overleed onderwijzer Sebastiaan Vervaecke en werd vervangen door Joseph Fournier, koster, winkelier. De gemeente huurde een woning in de Dorpsstraat, die later zijn eigendom werd. Het gebouw was 7 meter lang, 6 meter breed en 3,5 meter hoog en werd als school gebruikt tot in 1855.

Een wet van 1842 herbevestigde de vraag een school te bouwen maar Knokke had de middelen niet. In 1852 werd het huis dat dienst deed als school openbaar verkocht maar de eigenaar liet toe het nog drie jaar verder te gebruiken om les te geven.

Op 3 mei 1852 nam de gemeenteraad dan toch de beslissing een effectieve school te bouwen en was

De school uit 1855 tegenover de kerk bij de Steenweg naar Heist.

men zinnens de opcentiemen te verhogen om de kosten te dekken! De Provinciale bouwmeester tekende de plannen en op 7 maart 1855 werden de werken na aanbesteding, toegewezen aan aannemer Frans Dobbelaere voor 8.975 fr.

De school en woonst voor de onderwijzer werden gebouwd bij de Dorpsplaats nabij de kerk op gronden van de Kerkfabriek. Het typische gebouw had een voorgevel van 10,58 m breedte, een diepte van 8,86m en hoogte van 4,09m. De aanpalende tuin was 5 a 88 ca groot.

In zitting van 10 mei 1865 besloot de gemeenteraad jongens en meisjes te scheiden. Daarom werd in juni 1866 grond aangekocht aan het Armbestuur langs de Dorpsstraat voor een nieuwe jongensschool. De kosten waren geraamd op 16.596,67 fr. en bij de aanbesteding kreeg De Vlaeminck de werken toevertrouwd voor 15.032 fr. De afmetingen van het gebouw waren 12 m op 8,90 m met een speeltuin van 5 a 30 ca. De nieuwe school werd geopend in oktober 1870. De toegang was een smal pad tussen het later gebouwde 'Hôtel de La Couronne' (KunstAcademie) en het 'Hotel Cosyn' (Apotheker Lippens in de Seb. Nachtegaleestraat).

Het vroegere schoolgebouw uit 1855 was voortaan bestemd voor de meisjes.

Naast de gemeentescholen kwamen nog andere schoolinstellingen in Knokke tot stand:

- 1879 Na afkondiging van een wet van 1 juli, werd langs de Westkant van de Smedenstraat een nieuw schoolgebouw opgericht voor het Vrije Katholieke Onderwijs (*3). In 1884 werd dit gebouw als school afgeschaft.
- 1894 Kloosterschool bij het Duinenpark.
- 1896 Salisbury College, een Engelse school langs de Lippenslaan, ingestort in 1897.
- 1901 Gemeentelijke Jongensschool / Eén klas werd bijgebouwd.
- 1910 De Zusters Dominicanessen / klooster en kostschool voor jonge meisjes.
- 1911 Openbare Vrije School op de wijk 't Kalf / drie klassen.
- 1912 Vrije Katholieke Jongensschool / vier klassen langs de oostkant van de Smedenstraat.
- 1919 Uitbreiding Stedelijke Jongensschool / een 4de graad en vakschool.
Schoolkolonie OLV van de IJzer in het duingebied op de concessie Verwee-Van Bunnendumortier.
- 1927 Vrije Middelbare school Broeders Xaverianen in de Smedenstraat/ uitbreiding gebouw.
- 1930 Nieuwe Stedelijke Bewaar- en Meisjesschool / 6 klassen / turnzaal / huishoudklas, woning huisbewaarder (huidige Van Steenestraat, nu Politiecentrum).

1. Gaston Van Steene (°Knokke 1890-1951)

Onderwijzer sedert 1910 in opvolging van zijn vader Leopold en hoofdonderwijzer van 1919 tot 1946. Schreef o.m. *'De Zeekust en Knocke'* in de jaren '30 over de geschiedenis van Knokke.

2. Provinciaal bouwmeester Pieter Frans Buyck (°Brugge 1805-1878) stond o.m. in voor de uitbreidingswerken aan de Margarethakerk in 1852-53, de kerk van Ramskapelle in 1863 en de St. Antoniuskerk van Heist in 1871-75. Zijn zoon René Buyck (1850-1923) zou hem opvolgen in 1878.

3. Dit was de eerste katholieke school gebouwd voor koster Justin Cosyn (zie Knocke is Hier, blz.40, nr. 48a, jg. 2011).

Bibliografie:

D.Lannoy: *Klasfoto's, historisch overzicht Gemeentelijk Onderwijs*, Cnoc is ier, 2006.

Archiefdocumenten: 'Jongens gemeente school Dorpsstraat Knocke a/z 1930'.

Plan school 1829, Provinciaal Archief.

Gaston Van Steene, directeur, met zijn echtgenote en dochter Dina in 1937.